

Başlık/ Title: Türkiye’de Bir Siegfried Efsanesi

Çevirmen / Translator

Ali Osman Öztürk

ORCID ID

0000-0003-2759-2096

Bu makaleye atf için: Ignác Kúnos - Ali Osman Öztürk, Türkiye’de Bir Siegfried Efsanesi, *KARE- Özel Sayı* (2021): 1-15.

To cite this article: Ignác Kúnos - Ali Osman Öztürk, A Siegfried Legend in Turkey, *KARE, Special Issue* (2021): 1-15.

Makale Türü / Type of Article: Çeviri / Translation

Yayın Geliş Tarihi / Submission Date: 3 Mayıs / May 2021

Yayına Kabul Tarihi / Acceptance Date: 29 Temmuz / July 2021

Yayın Tarihi / Date Published: 30 Temmuz / July 2021

Web Sitesi: <https://karedergi.erciyes.edu.tr/>

Makale göndermek için / Submit an Article: <http://dergipark.gov.tr/kare>

Uluslararası İndeksler/International Indexes

INDEX COPERNICUS
I N T E R N A T I O N A L

DRJI

EuroPub

MLA
International
Bibliography

Index Copernicus: Indexed in the ICI Journal Master List 2018 Kabul Tarihi /Acceptance Date: 11 Dec 2019

MLA International Bibliography: Kabul Tarihi /Acceptance Date : 28 Oct 2019

DRJI Directory of Research Journals Indexing: Kabul Tarihi /Acceptance Date: 14 Oct 2019

EuroPub Database: Kabul Tarihi /Acceptance Date: 26 Nov 2019

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

Yazar: Kúnos IGNÁ CZ
Çevirmen: Ali Osman ÖZTÜRK*

TÜRKİYE'DE BİR SIEGFRIED EFSANESİ¹

Giriş

Kökenleri itibariyle biri birlerine tamamen yabancı ve aykırı duran halkların masal dünyasında, çok ilginç ve şaşırtıcı bir benzerliğin bulunması bilinen bir durumdur. Buna Alman masal (toplam)ı Ferdinand der Schmied (Demirci Ferdinand) ve benim Türk Halk masalları derlememde² yer alan Osmanlı-Türk halk masalı Atoğlu (Atın oğlu) metinleri dikkat çekici bir örnek teşkil etmektedir. Her iki masal da, Brunhild'in ateş şatosundan çıkarılması ve Kriemhild'in Ejderha kayasından kurtarılması hususlarının iç içe geçmesine rağmen, dikkatten kaçmayacak biçimde Siegfried efsanesini çağrıştırdığı için, burada yapacağım karşılaştırma o denli ilginç olacaktır. Ayrıntılarda doğal olarak bazı farklılıklar saptamak mümkündür ki bunun asıl sebebi olarak "Atoğlu"nun doğu özellikleri içinde gündeme gelen İslami düşünce tarzını gösterebiliriz. Örn. Alman yiğit göz alıcı bir miğferle ortaya çıkarken, onun Müslüman akrabası türban ile görünür ve kadim Cermen örfü ve gücüne uygun olarak Ferdinand *tek bir* güzeli özgürleştirirken, *üç* güzel bakireyi kurtarmayı ve haremine *katmayı* hiç düşünmez. Çok eski bir efsane, buzla kaplı Kuzeyden sıcak kokulu Güneye göç ederken nasıl başka bir kisveye bürünmesin ki? Zaten efsanenin doğduğu ülke Cermen diyarında da yanlış anlamadan kaynaklı olarak bidayette Seyfried olan kahraman, Saufritz, yani Fritz ya da Ferdinand adında bir domuz çobanı olmamış mıydı? Tüm coğrafyalarda mit dünyası zaten hâkim dinsel ve iklimsel koşullara uyum sağlamaktadır. Önce söz konusu masalı, Albert Richter'in *Deutsche Heldensagen des Mittelalters*"³ kitabından olduğu gibi buraya almakla başlayalım:

* Prof. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, A.K. Eğitim Fakültesi, Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı, KONYA, E-Mail: aozturk@erbakan.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2759-2096.

¹ Ignác Kúnos, *Eine türkische Siegfried-Sage*, Ungarische Reveu, 1887, X. Heft, 753-761.

² Ignác Kúnos, *Osmán-török népköltési gyűjtemény. Első kötet: Népmesék*, Budapest. 1887. A magyar Tud. Akadémia kiadása. (Osmanlı Türk Halk Edebiyatı Derlemeleri. I. Cilt Halk Masalları. Budapeşte: Macar Bilimler Akademisi Yayınevi, 1887.) Karşılaştırmaya konu olan masalın Türkçesi için bkz. Meral Ozan, *Oaktan Gelen Haber. 1887 ve 1889 Tarihli Kúnos Ignác Derlemesi Török Népmesék*. (Ankara: Turhan Kitabevi, 2018), 273-281 (bkz EK). [Ç.N.]

³ Albert Richter. *Deutsche Heldensagen des Mittelalters*, 1. Band, 3. Aufl., (Leipzig: Friedrich Brandstetter, 1874), 252-256. [Ç.N.]

Demirci Ferdinand Masalı

Bir varmış bir yokmuş, bir demircinin Ferdinand adında bir oğlu varmış. Bu oğlan daha yedi yaşında, bugün en kuvvetli bir adam gibi öyle güçlüymüş ki evde yaptığı yaramazlıklar artınca, babası onu meşgul etmek için demircilik işine başlatmış; amacı ona demircilik öğretmek için bir meslek kazanmasını sağlamış. Daha babasının kendisine verdiği ilk işte kızgın demire öyle bir vurmuş ki çekiç paramparça olmuş ve örs de toprağa gömülmüş. Bunun üzerine babası çok korkmuş ve “senden adam olmaz” deyip ona yiyecek ve biraz para verip eline de onlarca kiloluk bir balta tutuşturarak: “sen gurbete çık ve öğrenecek bir meslek ara, hayatını kazan; benim sana ihtiyacım yok” demiş. Bu da oğlanın çok hoşuna gitmiş ve vedalaşıp yola çıkmış.

Henüz fazla uzaklaşmadan bir ormana varmış. Derken birden dağdan üstüne doğru iki büyük kayanın yuvarlandığını görünce, canını zor kurtarmış; bu durum çok garibine gitmiş, görünürde kimse yokmuş ve ne olup bittiğini anlayamamış. Bunun üzerine, taşların nerden geldiğini görmek için, hızla dağın tepesine doğru koşmuş. Fakat tepeye vardığında, orada çok iri ve kuvvetli bir adam görmüş; yerden söktüğü kayaları öyle uzaklara fırlatıyormuş ki, taşlar dağdan aşağı gürültüyle yuvarlanıyormuş.

Ferdinand ona seslenip demiş ki, “Taş koparan kardeş, sen tam benim istediğim birisin; gel seninle maceraya atılalım. Benim yanımda yiyecek ve biraz para var, hepsi buyusa ihtiyacımız olanı nerden alacağımızı biliriz.” Taş koparan kardeş buna razı gelmiş ve iki ahbap yola koyulmuşlar.

Biraz yol gittikten sonra, önlerine iri ve kuvvetli bir adam daha çıkmış, meşe ağaçlarını yerden söküp, söğüt gibi kıvrıp bir deste yaparak sırtında eve taşımaya çalışıyormuş. Ferdinand ona da seslenmiş ve demiş ki: “Ağaç deviren kardeş, sen tam benim istediğim birisin; gel seninle maceraya atılalım. Benim yanımda yiyecek ve biraz para var, hepsi buyusa ihtiyacımız olanı nerden alacağımızı biliriz.” Ağaç deviren de buna razı gelmiş ve üç ahbap yola koyulmuşlar.

Derken bir gün bir saraya varıp içeri girmişler. Ortalıkta kimse yokmuş; merdivenleri çıkıp inmişler, heey kimse yok mu diye bağırılmışlar, ne bir ses ne bir Allah’ın kulu çıkmamış. İçinde muhteşem eşyaların bulunduğu odalara girip bakmışlar, heey diye bağırılmışlar, kimse görünmemiş. Artık yiyecekleri de çoktan bittiğinden, üçü de çok acıkmışlar ve sarayın içinde yemek aramaya koyulmuşlar. Ama bir lokma bile bulamamışlar. Duvarda asılı ok ve yayı alıp ormana, ava gitmişler. Vurdukları ilk hayvanı Ağaç deviren kardeşe

vermişler, saraya git, bunu bize pişirip hazır et, biz ava devam edeceğiz demişler.

Ağaç deviren kardeş saraya dönmüş, ocakta büyük bir ateş yakmış ve av etini pişirmiş, tam hazır olduğunda, küçük boz bir cüce gelmiş, ateşin başına durmuş: “Öyle üşüyorum, öyle üşüyorum ki, müsaade et, biraz ısınayım!” demiş. Bu arada soğuktan titriyormuş. “Hadi ısın bari” demiş Ağaç deviren, cüce de ateşe yanaşmış. Biraz ısındıktan sonra, “öyle acıktım, öyle acıktım ki, bana bir parça et versene!” demiş. Ağaç deviren kardeş tencerede pişen av etinden bir parça kesmiş ve et çatalıyla ona uzatmış: Cüce “Ah, bana bir iyilik edip eti ağzıma verir misin, öyle dondum ki parmağımı bile oynatamıyorum” demiş. “Ağzını aç öyleyse!” demiş Ağaç deviren ve eti ağzına sokmuş. Fakat Boz cüce eti ağzından yere düşürmüş ve “yaa, eti yerden alır mısın, kaskatı dondum, eğilemiyorum” demiş. Ağaç deviren kardeş eğilip eti almak isteyince Boz cüce hemen ensesine binmiş, onu bir güzel pataklayıp, öyle sersem hale getirmiş ki, adam nerede olduğunu bile anlayamamış. Boz cüce hemen fırlayıp et tenceresini devirmiş, ateşi söndürmüş ve ortadan kaybolmuş.

Derken diğerleri avdan dönmüşler ve iyice acıkan karınlarını bir güzel doyuracaklarını umuyorlarmış. Ama Ağaç deviren kardeş başına geleni anlatmış ve yemeği tadamayacaklarını söylemiş.

Ertesi gün yine ava çıkmışlar, bu kez Taş koparan kardeş ilk avladıkları hayvanla saraya dönüp eti pişirecekti. Et tam hazır olduğunda Boz cüce yine gelmiş, Ağaç deviren kardeşin başına gelenler tekrarlanmış.

Üçüncü gün et pişirme sırası Ferdinand’taymış, Boz cüce yine çıka gelmiş, diğerlerine yaptığı gibi ısınma izni istemiş, izni alınca bir parça et rica etmiş, eti uzatınca ağzına vermesini söylemiş, yere düşürünce eğilip almasını istemiş. O zaman Ferdinand “sen beni diğerleri gibi kandıramazsın!” diye bağırarak ve onu tokatlayıp bağırarak sakalından tuttuğu gibi sarayın önüne çıkarmış. Baltasını çıkarıp, köklü bir meşe ağacını ortasından yarmış ve gerdirerek gövdeyi ayırmış ve Boz cücenin sakalını arasına sıkıştırmış. Sonra onun bağırıp tepinmesine aldırmadan saraya dönmüş ve pişirmeye devam etmiş.

Et hazır olduğunda diğerleri gelip bir güzel yemişler. Yemek bitince Ferdinand, “gelin size Boz cüceyi göstereyim!” demiş. Onları dışarı, sarayın önündeki meşe ağacına götürmüştü. Ama Boz cüceyi görememişler, sakalı ağacın yarığında asılıymış, çünkü Boz cüce sakalını koparıp kaçmıştı. Yerde ise bariz kan damlaları varmış, nereye gittiği anlaşılıyormuş, onu tekrar yakalamak için peşine düşmüşler.

Derken bir kuyu gibi ağız yerin dibine doğru giden bir deliğin başına geldiklerinde kan damlalarının burada bittiğini görünce, Boz cücenin derinliklerde saklandığını düşünmüşler. Ağaç devrenin kardeşinin bu yüzden uzun bir ip almak için saraya dönmesi gerekmiş; bu ipe tutunup aşağıya inmeyi, diğer ikisinin deliğin başında nöbet tutmasını planlamışlar. Ağaç devrenin kardeşini geri döndüğünde onu ipe aşağı sarkıtmışlar, fakat daha 30 ayak inmeden hiçbir şey göremediğini söyleyerek kendini yukarı çekti. Taş koparan kardeş de aynı şeyi yapmış.

Şimdi sıra Ferdinand'a gelmiş. O ise gittikçe daha derine, birden göz alıcı bir ışık görünceye kadar kendini aşağıya indirtmiş; ayağı yere basınca orada bir odada soluk benizli ve kirlili siyah kıyafetler için oturan üç bakirenin kendisine bir cam kapıdan yan odaya girmesini işaret ettiğini görmüş.

Ferdinand içeri girince odada masa üstünde duran büyük bir kılıç görmüş, yanında içi dolu bir kadeh varmış; yanında da "Kim bu kadehten üç yudum içerse, kılıcı kaldıracak ve ejderhayı öldürerek bakireleri kurtaracaktır" yazılmış. Ferdinand kadehten içmiş, daha ilk yudumda kılıcı biraz hareket ettirebildiğini, ikinci yudumda biraz havaya kaldırdığını görmüş ve üçüncü yudumda ise yükseğe kaldırıp sallayabilme gücüne kavuşmuş.

O an sanki mağara üstüne yıkılacakmış gibi korkunç bir gürültü kopmuş ve odanın içi alevler kaplanmış gibi aydınlanmış, derken onu parçalamak niyetiyle üstüne doğru gelen yedi başlı bir ejderha peyda olmuş. Ferdinand ise korkusuzca kılıcını öyle bir savurmuş ki ejderha onun kılına bile bir zarar verememiş ve birbiri ardına öldürene kadar kafalarını tek tek uçurmuş; sonra dilini kesip bakirelerin yanına dönmüş.

Bunlar ise gerçek görünümünü yeniden kazandıkları için, üç prenses oldukları anlaşılmış, biri zengin bir kralın kızıymış. Ferdinand, onları ejderhadan ve sihirden kurtardığına dair bir işaret olarak her birinden birer yüzük ve mendil almış ve arkadaşlarına kendisini yukarı çekmeleri için işaret vermiş. Önce bakireleri çekti, üçü de yukarı çıkınca, bir deneme yapayım, arkadaşlarım benim hakkımda iyi ve dürüst davranacaklar mı acaba diye düşünmüş ve ağır bir taşı ipe bağlamış, çekmeleri için işaret vermiş. Onlar da yarıya kadar çektikten sonra, ipi bırakmışlar ve taş korkunç gülmeye dibe çakılmış.

O zaman Ferdinand'ın içini bu delikten tekrar gün yüzüne nasıl çıkacağını bilemediğinden bir sıkıntı kaplamış. O esnada Boz cüce birden yine ortaya çıkmış ve "benim kafamı keseceğine söz verirsen, seni buradan kurtarırım" demiş. – "Olması gerekiyorsa yaparım," demiş Ferdinand, "fakat acele etmelisin!" dediği anda kendini yukarıda gök kubbenin altında buluvermiş, Boz cüce önünde boynunu uzatmış duruyormuş. Ferdinand hemen kılıcını

çekmiş ve onun kafasını uçurmuş, o anda karşısında yakışıklı bir prens belirmiş ve hızlıca gözden kaybolmuş.

Ferdinand etrafına bakınmış, fakat arkadaşlarını hiçbir yerde bulamamış, o zaman onların bakirelerle kaçtığına kanaat getirmiş. Tekrar yola koyulup her yerde onları aramış, fakat hiçbir iz bulamamış. Yolu bir şehre düşmüş ve bir hana girip kendine içecek ve yiyecek ısmarlamış, hancıya da buralarda yeni bir haber olup olmadığını sormuş. Hancı: “Bugün kralın kızı evleniyor, eğlence var. Bir ejderhanın eline düşmüştü, ama iki adam onu öldürdüler, içlerinden biri kızla evlenmeyi hak etti” diye cevap vermiş. – “Bahse var mısın?” demiş Ferdinand, “eğer sen bana bir iyilik yapıp bu mendili ve yüzüğü kral kızına gönderirsen, düğünden sana en iyi şarabı ve en iyi et kızartmasını getireceğim.”

Hancı bunun lafına çok şaşırılmış, ama yine de mendili ve yüzüğü göndermiş. Çok sürmemiş, kraliyet arabası hanın önünde durmuş ve Ferdinand’ı alıp götürmüştü. Saraya varıp da kral kızı onu görünce hemen tanımış ve babasına, kendisini kurtaranın bu olduğunu söylemiş; kral da diğer iki adamı çağırılmış ve Ferdinand, “adettendir, kim ki bir bakireyi bir ejderhadan kurtarırsa, bir delil göstermelidir; bu iki adam bunu yapabilirler mi?” Berikiler sus pus olmuşlar. O ise yedi ejderha dilini ve diğer mendillerle yüzükleri çıkarmış, kral da Taş koparan kardeş ile Ağaç deviren kardeşi dört öküze bağlatıp parçalatmış. Ferdinand ise kral kızını eş olarak almış ve ömür boyu birlikte mutlu yaşamışlar.

[Karşılaştırma]

Şimdi ilk olarak biraz Siegfried efsanesi bağlamındaki bu mite baktığımızda, Richter’in de fark ettiği gibi, Ferdinand’ın yol arkadaşları Ağaç deviren kardeş ile Taş koparan kardeş Gunther ve Hagen’den başkası değil. Prensesin sevimli kişiliğinde ise Brunhild ve Kriemhild birleşmiş. Tıpkı Gunther ve Hagen’in alev duvarından geçip Brunhild’e ulaşmaya cesaret edememeleri gibi, Ferdinand’ın yol arkadaşları da prensesi kurtarmak için kuyunun dibine inmekten korkuyorlar. Boz cüce, net bir şekilde, Siegfried tarafından adamakıllı sakalından çekiştirilen (ki bu çekiştirme, sakallı Cermen masal tipleri ve cücelerinin hak ettikleri ya da etmedikleri kaderdir) cüce Alberich’i hatırlatıyor. Av etinin kızartılması ise, ejderha Fafner’in, [kardeşi] Regin’in iştahla yemek istediği kızarmış yüreğini düşündürmektedir.

Şimdi gelelim Türk masalı “Atoğlu”na. O da Alman akrabası gibi normal bir ailenin oğlu değil, bilakis hanım sultan annesinin yol arkadaşı peri bir tayın soyundandır. Kardeşlerini düelloda alt ettiği iki devi (iblisi) bulmak için maceralara atılır. Bunlardan birine, yüksek bir duvar örmek için ormanın en

büyük ağacını sökerken rastlar ve bunu niye yaptığını sorar; dev de kendini kardeşini öldüren Atoğlu'ndan korumak istediğini söyler. "Bu kadar korktuğun kişiyi tanıyor musun?" diye sorar Atoğlu devamında, dev, hayır deyince Atoğlu onu burnundan yakalar ve "Atoğlu kimi yakalarsa, böyle yapar" deyip devin burnunu yüzünden koparır. Bunun üzerine dev öyle korkar ki, feryat figan ağlamaya başlar. Ona acıyan Atoğlu, canını bağışlar ve hatta yol arkadaşı olarak yanına alır. Böylece iki ahbap, üçüncü kardeşi bulmak için yola çıkarlar. Onu muazzam kaya bloklarını istif ederken bulurlar. Atoğlu bunu niye yaptığını sorunca, dev kendini Atoğlu'na karşı korumak için kale yapmak istediğini itiraf eder. "Peki, Atoğlu'nu tanıyor musun?" sorusuna, "Hayır" der dev. Bunun üzerine kahramanımız onun omuzuna öyle bir vurur ki, devin kemikleri kırılır ve ömrü boyunca yamuk kalır. "Sana bunu yapan Atoğlu'dur" der ve Yamuk da bunun üzerine Atoğlu'nun yoldaşı olur. Sonra üç birden yola koyulurlar.

Görüldüğü üzere, bir yandan Ağaç deviren kardeş ve Taş koparan kardeş arasındaki, diğer yandan "Burunsuz" ve "Yamuk" arasında hiç fark yok gibidir, ancak Alman masalındaki iki dev, insan soyundan, Türk mitindeki ise iblis soyundandır.

Üçü birden macera ararken, içinde sayısız koyunun bulunduğu bir sürüye rastlarlar, ne ilginçtir ki başlarında çoban olmadan yayılmakta, akşam da sanki biri tarafından güdülüyormuş gibi sakin ve düzenli ahıra gitmektedir. Atoğlu yoldaşlarıyla bu sürünün ardından gider ve içinde her türlü ev aletlerinin bulunduğu, ama hiç kimsenin olmadığı kocaman bir mağaraya ulaşırlar. Aç olduklarından, akşam yemeği için bir koyun keserler, kızartıp yerler.

Burada Türk masalında peri kızları ortaya çıkmaktadır; çünkü koyunları güden ve ahıra götürülenler, Osmanlı anlatılarının favorisi olan bu varlıklardır. Alman anlatısında ise Ferdinand ve arkadaşları ava giderler; bu farklılık, Cermen ve Osmanlı halklarının farklı yaşam alışkanlıklarıyla açıklanabilecek bir husustur. Buna karşın Türk varyantı daha masalsi ve folkloriktir.

Ertesi gün Atoğlu ve Yamuk, koyun sürüsünü otağa çıkarır. Burunsuz'u sadece tek bir koyunla akşam yemeği hazırlaması için mağarada bırakırlar; Burunsuz, koyunu keser, şişe takar. Birden mağaranın kapısı açılır, yaşlı bir cadı içeri girer ve karnını doyurmak için bir parça et ister. Burunsuz bıçak almak için döndüğünde yaşlı cadı bütün koyunu şişiyle birlikte alıp kaybolur; böylece koyun gütmekten dönen iki ahbap nefis kızartmayı tadamadan yatmak zorunda kalır. İkinci gün Atoğlu Yamuk'u mağarada bırakır, ama kardeşinin yaşadığı şey onun da başına gelir. Yine bir cadı gelir ve et kızartmasını çalıp gider. Bunun üzerine Atoğlu çok kızar ve üçüncü gün

mağarada kendisi kalmaya karar verir. Yaşlı kadın gelip, alışıldığı gibi bir parça et dilenince Atoğlu ondan, bir parça et kesebilmesi için bütün koyunu tutmasını ister. Et yerine, bıçağı ile kadının kafasını uçurunca, yere düşen kafa yoğun kan izleri bırakarak ormana doğru yuvarlanır ve orada derin bir kuyunun içinde kaybolur.

Alman masalındaki cüce yerine Türk masalında, iyilik perilerinin düşmanı olan Cadı ortaya çıkmaktadır; bunu da şöyle açıklayabiliriz: Osmanlı halk anlatılarında cüceler çok nadiren rastlanan varlıklardır. Fakat kan izi, her iki anlatının ortak kaynağını göstermesi bakımından yine de dikkati çekmektedir.

İki dev, koyun otlatmadan dönünce, Atoğlu ip ve urgan alıp, arkadaşlarıyla birlikte cadının kafasını oradan çıkarmak için kuyuya gider. İki iblis kuyuya inmekten korkarlar ve sonuçta Atoğlu iple bizzat kendini aşağı sarkıtmak zorunda kalır. Dibe vardığında, kendini kuşların öttüğü ve çiçeklerin buram buram koktuğu muhteşem bir bahçenin içinde bulur. Bir çardağın içinde çok güzel bir kız oturmakta, gergef işlemektedir. Kız onu görür görmez, sevinçle fırlar ve kendisinin ve iki kız kardeşinin kurtarıcısı olarak selamlar, çünkü Atoğlu'nun başını kestiği yaşlı cadı, sevimli peri kızları üç kız kardeşin annesi ve koruyucusudur.

Demirci Ferdinand da yukarıda gördüğümüz gibi aynı şekilde üç kız bulur, ama bunlardan sadece biri prenses olup, diğer ikisi hizmetçidir. Türk masalında ise kurtarılan üç bakire, prenseslere eşdeğerde olan perilerdir. Alman kahraman, prensesi ancak ejderha ile giriştiği savaştan sonra kurtarabilir, Atoğlu masalında ise ejderha ile savaş, kahramanın dördüncü bir kızı kurtaracağı daha sonraki bir duruma kadar ertelenir.

Üç peri kızından tabi ki en genci en güzeldir ve kurtarıcısına karşı en müteşekkiri olarak bir hatıra ve tanınma işareti verir. Atoğlu, bakireleri iple yukarı çektirir, ama iki dev onu, kendisinden kurtulmak ve intikam almak için kuyuda bırakırlar. Fakat Atoğlu orada, üç kuş yavrusunu yılandan koruduğu periler kralı Zümrüd-ü Anka kuşuyla dostluk kurar ve kuş onu mükâfat olarak yeryüzüne çıkarır.

Alman masal kahramanı, yeni bir yaşama göz açması için kafasını kesme sözü verdiği cüce Merlin tarafından kurtarılır. Benzer bir olay Türk masalında, Atoğlu'nun yeryüzüne çıkıp bir yanda gülüş cümbüş diğer yanda feryat figan seslerin yükseldiği bir şehre geldiğinde gerçekleşir. Ağlama sesi, her yıl en güzel bakireyi kurban olarak almak üzere şehre inen ejderhanın önüne atılan ülkenin prensesinden gelmektedir. Atoğlu bunun üzerine ejderha ile savaşıma kalkar. Korkunç yaratığın altı başını kestikten sonra, ejderha yedinci başını da kesmesini rica eder; ama Atoğlu bunu yerine

getirmez çünkü o zaman yedi başının yeniden yerine geleceğini bilir. “Anam beni de bir kez doğurdu”, diyerek ejderhayı ölüme terk eder. Sonra sadakatsiz yol arkadaşları devleri de öldürür, çünkü o gün, şehre geldiğinde duyduğu gülüş cümbüş, elinden kapıp kaçırdıkları peri kızlarıyla evlenme planlarından kaynaklanmaktadır.

Sonuç

Artık oldukça yüzeysel tuttuğumuz karşılaştırmanın sonuna geldik; sadece şunu ilave edelim ki, bu masal oldukça gevşek de olsa, Türk ve Alman masal dünyasının bağlantısını göstermek için tek örnek değildir. Ayrıca, Osmanlı masallarıyla bu denli benzerlik gösterenler sadece Alman masalları değildir, aksine başka bir yerde gösterme fırsatımız olduğu üzere Macar masalları da çok daha büyük benzerlik sergilemektedir.[4] Tüm bu efsane ve mitler, İran kaynaklı olduğu artık şüphe götürmez olan Avrupa masal hazinesine aittir. Özellikle Atoğlu masalındaki Dev (iblis), Peri, Ejderha ve Cadı isimleri Fars kaynaklıdır. Fakat her şeyden önce yaptığımız bu kısa karşılaştırma, masal göçü kuramına ilginç bir katkı sunmaktadır.

İstanbul, 1 Kasım [1887]

Dr. Ignacz Kúnos.

⁴ Kúnos’un yaptığı genel bir değerlendirmenin Türkçesi için bkz. Hatice Meltem Ergüt. *Ignacz Kúnos’un Derlediği Türk Masalları’nın Propp Metoduyla İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2020, 506-544.

Kaynakça [Ç.N.]

- Kúnos, I. Eine türkische Siegfriedsage. *Ungarische Revue*, 1887. 7. Jg., 753-761.
- Kúnos I. *Osmán-török népköltési gyűjtemény. Első kötet: Népmesék*. Gyütötte dr Kúnos Ignác. Budapest. 1887. A magyar Tud. Akadémia kiadása. (Osmanlı Türk Halk Edebiyatı Derlemeleri. I. Cilt Halk Masalları. Budapeşte: Macar Bilimler Akademisi Yayınevi, 1887.)
- Ozan, M. *Ocaktan Gelen Haber. 1887 ve 1889 Tarihli Kúnos Ignác Derlemesi Török Népmesék*. Ankara: Turhan Kitabevi, 2018.
- Richter, A. *Deutsche Heldensagen des Mittelalters*. 1. Band, 3. Aufl., Leipzig: Friedrich Brandstetter, 1874, 252-256.
- Türk ve Alman Masal Araştırmaları için Seçme Kaynakça [Ç.N.]**
- Akidil, İ. *Formelhafte Wendungen in deutschen und türkischen Volksmärchen: eine Studie zur vergleichenden Märchenforschung*, Philipps-Universität, Marburg, 1968.
- Canpolat O, Tuyça. *Türk ve Alman Halk Masallarında Biçim ve Doğaüstü Unsurlar*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Alman Dili ve Edebiyatı Alman Dilbilimi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), 2018.
- Ergüt, H. M. *Ignacz Kúnos'un Derlediği Türk Masalları'nın Propp Metoduyla İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2020.
- Kaçalın, M. Ignacz Kunos. *İslâm Ansiklopedisi*, Cilt: 26, Ankara: Türk Diyanet Vakfı, 2002, 376-377. (URL: <https://islamansiklopedisi.org.tr/kunos-ignacz>) (erişim: 03.05.2021)
- Ozan, M. *Die 'tote' Seele: Die Brautwerbung als narrativer Diskurs im Volksmärchen der deutschen und türkischen Erzählliteratur*, München: Iudicium, 2008.
- Pozder, K. Osmanische Volksdichtungen, *Ungarische Revue*, Zehnter Jahrgang, 1890, 355-362.
- Şen, E. Ignacz Kúnos'un Derleyip Yayımladığı Masallarda Yer Alan Grotesk Ögeler. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi*, Cilt 4, Sayı 1, 2020, 31-44.

EK:

Atın Oğlu ile Dev Oğlanlar (T-27)**

Bir padişahın üç o:lu birde kızı varmış, padişah günlerde bir gün hastalanır, o'ullarını ça:rır der-ki ey o'ullarım ben artık ölece:m, öldükten so:ra bu kızımı her kim isterse veriniz deye söyler, bir kaç gün geçer padişah ölür, büyük o:lanı tahta geçirirler padişah olur, alaylar yaparlar. Biraz vakitten so:ra bir gün derviş gelir padişahın kız-kardaşını ister, o-da vermez kovar derviş gider; bir kaç gündün so:ra yine gelir isterse-de yine vermeyüp derviş dövere kovarlar. Ertesi gün bir dev gelir, o-da yine padişahın kız-kardaşını ister padişah-da vermez, küçük o:lan der-ki şah kardaşım babamız bize dedi-ki kız-kardaşımızı her kim isterse verelim, siz ise geleni dövüp kovuyorsunuz, padişah yine vermeyüp dev kovarlar. Bu kız bir gün has bahçede gezerken bu dev gökten kuş gibi inerek kızı kaptı: gibi gider. Birde anası kardaşları bire tutamadın-mı kapamadın-mı deye koşuşturlarsa-da dev kuş gibi uçar gider. Bunlar a:larlar sızlarlar padişaha işte gelen dervişe vermedin-de sanki eyi-mi yaptın, şimdi dev kaptı gitti filan deye padişaha darlırlar, o-da siz bana her vakit bunu söyleyüp başıma vuracaksınız bari gideyim kız-kardaşımızı arayup bulayım der, birde ortanca kardaşını tahta oturtur, parma:ndaki yüzü:nü anın parma:na takar, bu yüzük her ne vakit parma:nı sikarsa bil ki ben ya: öldüm ya: başıma fena bir iş geldi, bundan anlarsın deyüp çıkar gider.

Gider gider bir çok yer gider amma ne köy ne şehir ne bir insan görmez, yalnız dört yan da: olarak gider; az gider uz gider dere tepe düm düz gider bakar-ki karşudan bir köşk görür, gide gide köşkün yanına varır, pek çok yorulmuş oldu:ndan orada bulunan bir a:cın altında biraz oturur dinlenir. Meyerse kız-kardaşı o köşte imiş, anlar da yemek yemişler, halayı: sofrayı almaş pencereden silkerken a:cın altında bunu görür vay hanımisi burada bir adam oturuyor, kız-da nasl adam deye gelir pencereden bakar, gördü: gibi kendi kardaşı oldu:nu anlar, ça:rarak içeri alır boynuna sarılır aman kardaşım deye a:lar güler. Her neyse görüşürler otururken birde köşk sallanır, o:lan aman kardaşım ne oluyor dedikte kız-da şte beni alan dev geliyor, şimdi seni görürse öldürür deyüp hemen o:lana bir tokat vurur testi yapup kor, birde dev içeri girer kıza yahu: adam eti kokuyor, kız-da çok şey burda adam ne arar filan derse-de dev buna kanmaz, do:ru söyle hangi kardaşın geldi der, kız-da ne yapşın büyük kardaşım geldi dedikte dev nerede çıkar göreyim, kız-da sen şimdi onu öldürürsün, dev bişey yapmayaca:na yemin eder, kız-da testiye bir tokat vurur o:lan çıkar, dev bunu görünce ne yapaca:nu bilemez amma bişey yapmayaca:na yemin etti: için o:lana dokunmaz. Akşam olur, dev haydı karnım acıktı yemek getir der, kız-da bir tepsi yemek getirir, hemen dev o yemekleri iki lokma edüp hepsini yer, o:lan ile kız yeyemezler. Neyse yatak yaparlar, bir yata: dev girer, birine o:lan yatır, kız-da iki yata:n arasına oturur gergefini alır başlar na:ş işleme:, dev kıza der-ki kalkup yat-sana, kız-da kardaşım yarın gidecek anama elimle bir mendil işleyüp yollayaca:m deye yatmaz, sakın dev uyanır kardaşımı uyurken keser deye sabaha kadar kız uyuyamayup oturur, Saba: oldukta dev kalkar o:lana der-ki haydı bakalım er isen meydana çık, o:lan-da ne yapşın bir kerre tuza: tutuldu, kalkarlar atlarına binüp meydana yerine çıkarlar, dev o:lana haydı bakalım davran, o:lan-da şaşırmasından siz davranın, dev-de gürzünü attı: gibi o:lanı atından düşürür, so:ra gelir başını kesme: kız-da ba:rarak aman el verir artık demesi:le dev çıkar gider, kız o:lanı alup yarasına melhem kor yata: yatırır.

Birde[n] ortanca kardaşının yüzük parma:nı sıkır eyva: kardaşıma bir şey oldu kalkup küçük kardaşını tahta oturdur, yine o yüzü: anın parma:na geçirüp senin-de bu yüzük herne vakit parma:nı sikarsa anla-ki benim-de başıma bir şey geldi dedikte atına binüp yola çıkar. Az gider uz gider, dere tepe düm düz giderek otura kalka gide gide günlerde bir gün kardaşının oldu: köşke varır, bir a:c dibine oturup dinlenirken kız-da pencereden kardaşını görür, eyva:

** Meral Ozan, *Ocaktan Gelen Haber. 1887 ve 1889 Tarihli Kúnos Ignác Derlemesi Török Népmesék*. (Ankara: Turhan Kitabevi, 2018), 273-281 (adı geçen kitabından kendi transkripsiyonu ile söz konusu masalı buraya almamıza izin veren Prof. Dr. Meral Ozan'a çok teşekkür ederim).

ortanca kardaşım-da gelmiş deye anı-da köşke alır, hoş-peşten so:ra o:lan kardaşımı yatır gördükte kız-kardaşından sorar, o-da devin yaptıklarını anladır. Bunlar konuşurken birde köşk sallanarak o:lan oldu:nu sorup kız da kardaşım şte dedi:m dev geliyor öyle derken korkusundan aman beni sakla dedikte kız hemen o:lana bir tokat vurur süpürge yapup kapu arkasına kor; birde dev içeri girer adam eti kokuyor deye kim geldi:ni kızdan sorar, o-da kimse gelmedi filan derse-de dev kanmayup yine sorar, o-da ortanca kardaşının geldi:ni söyler, dev hanı nerede getir göreyim dedikte kız anı-da bunun gibi yaparmısın der, o-da bir şey yapmayaca:’na yemin edüp kız-da o:lana bir tokat vurarak meydana çıkarlar. Dev bunu görünce hoş geldin falan derse-de kızı istedi: vakit vermemek istedikleri:çün anlardan nasl öç alayım deye dişlerini bir birine çakarsa-da bir şey yapmamak için yemin etti:nden sesini çıkaramaz. Her neyse uzatmayalım kız yemek hazarlar getirir, bunlar sofraya otururlar, dev bütün yemekleri iki lokma edüp yer, berikileri bir lokma bile alma: brakmaz, sofrayı kaldırır, yatmak vakti gelir, kız iki yatak yapar, birine dev girer, birine-de ortanca kardaşı yatır, kız-da yine gergefini alup iki yata:’n arasına girer, başlar gergef işleme:. Dev kalkup yat-sana dedikte kız-da kardaşım yarın gidecek anama elimle bir mendil işleyüp yollayaca:m der, dev-de uyur, kız bunları bekler. Saba: oldukta dev yata:’ndan kalkar, ortanca o:lana-da er isen meydana çık deye söyler, o:lan da çaresiz kalup atına binerek meydana çıkar, dev-de buna bir güz atup atından düşürür, yine çıkar gider, kız bunu-da alır, bir yata: yatırır.

Birde[n] küçük kardaşlarının parma:’nu yüzük sıkıktta o-da eyva: ortanca kardaşıma da bişey oldu bana-da durmak olmaz gitmeli deyerek anasını ça:’rır, şte ben de gidece:m gel tahta otur, padişahlık et der, anası o:lum anlar gitti, sen-de gidece:n ya gelir ya gelmezsin, ben sızsız burada ne yaparım, bari onlar gitti sen gitme, eyer sa: olurlarsa gelirler filan derse-de o:lan anam böyle olmaz elbet ben-de gitmeliyim, kurtulursak üçümüz-de geliriz, olmazsa hepimiz ölü gideriz deyerek anasını tahta oturdur, yüzü: verir, senin-de bu yüzük ne vakit parma:’ni sıkarsa bil-ki ben-de anlar gibi bir derde uradım, sen-de ister gel ister gelme deyüp atma biner yola çıkar. O-da gide gide anların oldu: yere varır, bunlar bir biri:le görüşürler, başlarına gelenleri anlayarak korkuya varırsa-da ne yapsın-ki anasının dedi:ni dinlemeyüp oraya gelmiş bulundu, benim-de başıma yazılanı görürüm deye otururken yine köşk sallanarak o:lan da bunun aslını sorar, kız devin geldi:ni anlattıktta o:lan ne yapaca:’nu şaşırarak kıza yalvarma: başlar, kız-da buna bir tokat vurur o:lanı bir su barda’ı yapar kor, dev adam eti kokuyor deyerek girdikte kız o:lanı söylemez, dev-de eyer küçük kardaşın geldi:se ona bir şey yapmam, çünkü ben seni istedi:m vakit o dedi-ki babamız her kim isterse verin dedi deye öbür kardaşlarına söylemişti, anıçün ben ona bir şey yapmam. Kız barda: bir tokat vurup o:lanı çıkarır. Dev buna buyrun filan deye biraz güler yüz göstererek o:lanı pek sıkamaz, yine yemek vakti gelir, sofraya otururlar, yine dev olanca yemekleri iki lokma edüp bitirir, berikiler aç kalır; neyse gece olur kız yatakları yapar, yattıklarında kız gergefini alup sabaha kadar oturur. Saba: olunca, dev küçük o:lana da haydi er isen sen-de çık meydana deyüp atlarına bindiklerinde o:lana bir güz vurdu: gibi anı-da atından aşa: düşürür çıkar gider, kız onu-da alır bir yata: yatırır.

Bunlara bakmakta olsun analarının-da parma:’nu yüzük sıkır, o-da evladlarının hepsi-de elimden gitti bundan so:ra burada ne oturayım ölürsem ölü giderim, kalırsam anlarla belki buluşurum deye çocukların babalarından kalma yavuz bir atı varmış, anı çeküp üzerine binerek birde sevgili bir halayı: varmış, anı tahta oturdup kendisi çıkar gider. Az gider uz gider dere tepe düm-düz giderek altı ay bir diziye gider amma o’ullarının gitti: yola gitmez, gider gider bir türlü anları bulamaz; bir gün da: başına iner bakar-ki ne köy var ne şehir var, dört yanı da:, orada oturarak açlıktan susuzluktan kendinden geçüp düşünürken birde at çiş etme: başlar. Kadın susuzlu:ndan hemen atın sidi:nden üç avuç su yerine içer bakar-ki bu kadar yol yürüdü anları bulamadı, daha ne kadar gitsem nafile deyerek geri dönüp sarayına gelir. Biraz vakit geçer bakar-ki kadının karnı gittikçe şişer, anlar-ki kendisi gebe dir, buna aceblenüp aman ya Rabbi benim

erkeyim yok, bu neden oldu deyerek düşünür dururken birde halayı: gelir, hanımın düşündü:nü görünce ne oldu ğnu sorar, hanım-da işi anladır, o-da gitti: yolda neler gördü:nü ne iş tuttu:nu sorup kadın da hiç bişey görmedim amma bir gün çok susamıştım, atın sidini içtim demesi:le halayık ta hanım siz bu atın sidinden gebe kalmışınız der, hanım-da a: kız bunu eyi söylüyorsun amma şimdi herkes beni böyle oldu:ma inanmazlar, gidüp kötülük ettim sanırlar, bunu nasıl yapmalı dedikte halayık hanımın do'urma vakti gelince hanımı hamama götürür kimse duymadan orada do'urtur. Hemen bir o:lan çocuk do'urur, halayık buna kundaklar sarar sarmalar, sabaha karşı kona:n kapusu önüne çocu: brâkır, sokaktan geçenner aman bir çocuk brakmışlar deye gelen geçen toplanır, halayık-ta pencereyi açarak ne dir o deye sorar, anlar-da burada bir çocuk brakmışlar ana bakıyoruz demeleri:le halayık aman o çocu: biz alalım filan deye kona:n içerisinde bir gürlütlü bir harıltı yaparak her kezi uykusundan uyandırır, kimse bunun aslı noldu:nu anlamayarak çocu: içeri alırlar, hanım-da aman benim dört tane çocu:m kayb oldu, bunu ben büyütüyüm-de bari anınla eylenirim deyerek çocu: eyice bakar büyütür, kimse hanımın çocuk do'urdu:nu anlayamaz.

Kısa keselim çocuk onbir oniki yaşına girer. Günlerde bir gün hep çocuklar bir yere toplanır, cirid oyunu oynarlar, bu o:lan-da anlarla oynarken elindeki deyneğini afftı: gibi bir çocu:n gözünü çıkarır; bütün çocuklar buna hey piç anası babası belirsiz, bizim oyunumuza karıştın-da gözümüzü çıkardın filan deye bunu kovarlar, o:lan-da anasına gelüp a:lar, ocuklar bana piç dediler, benim anam babam yok-mu dedikte anası da senin anan ben, baban öldü filan derse-de o:lan buna kanmayup elbet bana çocukların piç demelerinin aslı var-dır, bunu bana söyleyece:n yoksa seni keserim deyüp kadını yatırır, piça:nı eline alır, kadın-da korkusundan oldu: gibi anladır, çocuk ta anlar-ki kendisi atın o:lu dur, kadına anam benim kardaşlarım şimdi nereye gitti, o-da şöyle oldu böyle gitti amma nerede olduklarını bilmem der, o:lan-da mutlak ben annarı gidüp bulurum, anası-da o:lum gel gitme, anlar ölü-mü-dür, sa:mıdır bilmeyiz, bari sen-de başını derde salma, hem ben-de anların acısını unuttum, şimdi seninlen eyleniyordum, sen-de gidersen artık benim halim nice olur deye çok sözler söylerse-de o:lan bir türlü durmaz, elbet gidüp ölümlerini olsun bulurum deye babası olan ata binüp yola çıkar.

Gider gider, günlerde bir gün kardaşlarının oldu: köşke varır bakar-ki bir kız üç-te kardaş oturuyorlar, üçü yatakta biri-de anlara hizmet ediyor amma anlar bunu bu anları tanımaz; meyerse anası o:lum sen anları bulsan-da bir birinizi tanımazsın deye parma:ndaki yüzü: vermiş imiş. O:lan siz kim siniz deye sordukta, anlar-da biz dört kardaş-ız, filan padişahın çocukları-yız o-da ben-de anın çocu:-yum, anlar yalan söylüyorsun bizim başka kardaşımız yok-tur, sen kim sin dediklerinde o:lan-da yüzü: gösterir, bunlar yüzü: gördükleri gibi bilirler-ki babalarından kalma yüzük-tür, elbet bu da bizim kardaşımız olsa gerek-tir derler. Birde konuşurlarken yine köşk sallanma: başlar, o:lan-da hemen yerinden kalkup gidi anasını filan etti:min deye yerinden kalkar, kız ile o:lanlar bunu görünce aman bu nasıl çocuk-tur, hiç-de korkmıyor derler; kız aman kardaşım bu dev senin bildi:n adamlar gibi deyl-dir, sana bir kerre vurursa yere geçirir, o:lan kızdın bunu işidince hele gelsin-de ben ana bir vuruşta yere geçirmeyi göstereyim der. Bunlar dört kardaş bir birinin yüzüne bakarak o:lanın bu haline şaşarlar. Birde dev içeri gelir kıza der ki, hanım atın o:lu-mu geldi deye sorar. O-da, ha: o geldi dedikte dev odaya girer, atın o:luna vay efendim sefa geldiniz hoş geldiniz nasıl oldu-da buralara düştünüz der, çocuk şte öyle işim düştü-de sizinle görüşme: geldim der. Dev iki diz üstüne oturup çocuktan korkusundan sesini çıkaramaz, birde kız yemek getirüp sofraya otururlar, atın o:lu devin yaptı: gibi bütün yemekleri iki lokma ederek bitirir, bunların hepsi aç kalır. Neyse otururlar konuşurlar, yatmak vakti geldikte kız yatakları bir sıraya yapar, sakın yine bu çocu:-da öldürürler korkusu:le kız yatmaz, çocuk-ta kızın yatmadı:nı sorarak, kız-da devin korkusundan yatmadı:nı söyler, olan kıza haydı sen yat, o bişey yapamaz, ben anı beklerim filan deye kız-da yatır, olan sabaha kadar uyumaz. Saba: oldukta o:lan deve haydı er isen çık meydana deye söyler, dev-de ne yapsın-ki bir kerre ele geçti; atlarına binerler, meydana çıkup o:lan aş: yokarı gezinerek deve bir kerre saldırdıta atından kırk

adım uza: düşürür, dev-de er isen bir daha vur dedikte çocuk beni anam bir kerre do'urdu deyerek gider, dev-de geberir. Her neyse bunlar devin öldü:nden çok sevinüp bunlar beş kardaş altlarına binerler, do:ru saraya giderler, anaları lalaları dadıları bunları görünce hepsi sevinüp öpüşürler, büyük o:lan-da der-ki padişa:lık bize yaramaz, hepimizin pelivanı bu oldu, padişa-da o olsun deyerek atın o:lunu padişa yaparlar amma çocuk der-ki bu devin ne kadar kardaşları varsa anları-da öldürmedikten so:ra burada duramam, çünkü yarın öbür gün anlardan biri daha gelir, yine bizi halimize koymazlar anları-da öldürmeli-yim, berikiler aman kardaşım bizi brakup gitme, anlar bir deha buraya gelemezler filan derlerse de çocuk durmayup atına binüp yola çıkar.

Az gider uz gider, dere tepe düm-düz giderek günlerde bir gün bakar-ki o devin kardaşından biri bütün a:'cları kökünden çıkarup bir biri üzerine yı'iyor, varup ne yapıyorsun deye sorar, o-da benim bir kardaşam vardı, anı atın o:lu derler biri var-dır o öldürdü, sakın bizi-de gelüp öldürmemek için bu a:'clardan kale yapıyorum der, o:lan da atın o:lunu sen bilirmisin, o-da yok demesi:le o:lan devin burnunu koparır, dev-de anlar-ki bu atın o:lu-dur, aman kardaşım beni öldürme senin dünya ahirette kardaşın olayım deye yalvarır, o:lan buna bişey yapmayup yanı sıra alup gider. Yine biraz giderler bakarlar-ki devin kardaşlarından biri-de nekadar büyük taşlar varsa hepsini bir biri üstüne yı'up duruyor, o:lan ana-da ne yaptı:nı sordukta o-da beriki gibi söyler, o:lan anın omuz başına basarak atın o:lu adamı böyle yapar der, o-da anlar-ki atın o:lu bu imiş, hemen başlar yalvarma:. Bunlar yine yola düşerler, gide gide bir da: başına varup görürler-ki bir sürü koyun otlıyor amma başlarında hiç kimse yok. Neyse bunlar biraz otururlar, elbet bunların bir adamı olacak-tır deye bekleyüp dururlar. Birde akşam olur, sanki koyunları bir kişi sürer gibi koyunlar yola düzülüp giderler, bunlar-da hayvanlarda bir iş var haydın bakalım nereye gidecekler deye koyunların arkasından giderler.

Gide gide koyunların bir ma:ranın içine girdiklerini görürler, anlar-da o ma:raya girerler bakarlar-ki kap kaçak her bir şey içinde var amma adam olacak kimse yok; her neyse biz burada kalırız deye o gece orada kalırlar, koyunun birini kesüp pişirir yerler yatırlar. Saba: oldukta atın o:lu bunlara sizin biriniz burda kalsın bize yemek pişirsin ikimiz-de bu koyunlarla gidelim der, ona bir koyun verirler sen bunu pişir derler, o-da koyunu keser bir tencereye kor, berikiler-de koyunlarla giderler. Birde ma:radaki koyunu pişirirken kapu açılır, bir koca karının biri beli bükük içeri girer, o:lum bana biraz et ver, o da peki: deyerek arkasına dönüp piça'ı alayım derken karı tencereden koyunu kaptı: gibi kaçır gider, herif-te arkasından baka kalır. Akşam oldukta berikiler koyunlarla gelirler, hanı bakalım getir koyunu yeyelim derler, o-da hık mık deye durur, atın o:lu ulan noldu pişirmedin-mi ne yaptın der, o-da işi oldu: gibi anladır, vay gidi eşşolu eşek, a:'cları kökünden çıkarup-ta bir biri üstüne yı'iyordun, bir karının işini bitiremedin-mi filan deye bunu azarlar, neyse bir iş dir olmuş, başka bir koyun kesüp yerler. Saba: olur öbürünü ma:rada brakır, büyüen sen yemek pişir bununla ben gideyim der, bir koyun brakup giderler, bu-da yine koyunu aç'a kor, pişirirken yine koca karı gelir biraz et ister, o-da piça'ı alma:a kaptıkta karı-da koyunu kaptı: gibi kaçır. Akşam olunca koyunlarla berikiler gelir bakarlar-ki yine yemek yok, buna-da behey herif sen de koca koca taşları bir biri üstüne yı'iyordun amma bir koca karıyı defedemedin filan der, başka bir koyun kesüp yerler içerler. Saba: oldukta atın o:lu kendisi ma:rada kalup, ötekileri koyunlarla yollar, birde koyunu keser tencereye kor, pişirirken koca karı yine gelir o:lum biraz et bana-da ver-sene dedikte o:lan hemen piça'ı elinden çıkarır, nine tut şunun baca:'ndan der, karı-da bana et verecek deye koyunun baca:'ndan tutunca o:lan piça'ı kaldırup koca karının boynuna vurdu: gibi kafası yere dişüp br br br yaparaktan yuvarlanarak gider.

O:lan arkasına düşüp bakar-ki kafa bir kuyuya düşer, o:lan-da ben bu kuyuya girerim deye oraya bir çomak diker, geri döner ma:raya gelir; meyer bu karı cadılardan imiş. Akşam olunca ötekiler-de koyunlarla ma:raya geldikte bakarlar-ki koca karının gö:desi ocak başında yatiyor, bunlar bir birlerine ulan bu atın o:lu nasl adam, bunun elinden kiç kimse kurtulmıyor deye

o:landan çok korkarlar; neyse pişirdi: koyunu yerler, biraz oturup gece olunca yatırlar uyurlar, saba: oldukta kalkarlar, atın-o:lu der-ki ey arkadaşlar, ben bu cadı karısının başını kestim amma o baş şurada bir kuyu içine girdi, siz biraz ip bulun ben o kuyuya girejim bakayım içinde ne vardır, anlar-da gidüp biraz ip getirirler, kuyunun yanına gidüp atın o:lu ipi belinden ba:layarak berikiler-de kuyuya sarkıdılar. O:lan kuyu dibine iner, bir demir kapu görür, aşarak içeri girer bakar-ki cennet gibi bir bahçe yanları cam çerçeve ile kapalı, içinde bir kız oturmuş gergef işler, o:lanın gölgesi güneşten cama vurmuş oldu:nu kız görünce hemen arkasına bakarak o:lana ey yi:t buraya sen nereden geldin deye sorar, o:lan-da bir cadı karısının başını kestim, o baş-ta bu kuyuya girdi, ben-de anın için buraya geldim. Kız kafayı gergefin altından çıkararak bu mu-dur deye o:lana gösterir, o:lan-da ha: o, bu kim dir dedikte kız-da o benim anam dır, o:lan kıza haydı seninle gidelim, kız-da benim iki kardaşım daha var-dır anları da almayınca gitmem der, o:lan taha eyi söyledin ya, bana anlar-da lazim dir, bir daha olsa pek eyi olurdu amma elbet Allah bir daha bize verir. Kız öbür kardaşlarını ça:’arak bunlar hazırlanup hepsi kuyu dibine gelirler, o:lan kızın birini ipe ba:’layup öbürleri-de çekerler, yine ipi sarkıttıklarında o:lan kızın birini daha ba:layup çekerler, yine ipi sarkıtırlar, kız o:lana der-ki ey yi:t şimdi sen çık so:ra-da beni çıkar derse-de o:lan dinnemeyüp kıızı ba:lar yokarı çekerler, yokardakiler bir birlerine derler-ki haydı bu kızları alup gidelim, atın o:lu bir daha kuyudan nasl çıkacak deye bunlar ipi sarkıtmazlar; atın o:lu kuyuda kalır, bunlar kızları alup bir şehre giderler, bir ev tutup otururlar.

Atın o:lu o bahçede gezip dururken bakar-ki bir a:’cın üzerinde bir çok kuş yauruları caul ciul ötüşürler, bir yılan-da a’ğca sarılmış kuş yaurularını yeme: çıkar, o:lan hemen hançerini çıkarup yılanı üç parça eder, sıcaaktan yorulmuş oldu:ndan a:’cın dibinde yatır uyurmuş, o:lan uyurken o kuş gelir, her yılda o kuşun yaurularını yılan yemiş. Kuş o:lanı görünce seni gidi melun seni benim yaurularımı her sene sen yeyorsun deye o:lana saldırır, yauruları-da yılanı göstererek o bizim düşmanımızı öldürdü derler; kuş-ta bunu işidince o:lana bisey yapmaz, üzerine güneş vurmuş oldu:ndan bir kanadını güneşe perde biri:le-de o:lanı yellemiş. O:lan biraz geçtikte uyanup gözünü açar, kuş buna dile benden ne dilersen, o-da senden şu kuyunun a:’zına çıkmasını dilerim der, kuş peki: ama bana kırk tane koyun bula bilersen seni kuyu a:’zına çıkarırım der, o:lan bahçede gezinerek kızın gergefi yanına gelir bakar-ki kırk tane koyun hazır, kuş gelir bunların tulumlarına su doldurup bir kanadıma koyunların etini bir kanadıma-da tulumları as, kendin-de üstüme bin gak dedikçe et gık dedikçe su ver der. O:lan kuşun dediklerini yapar, kuş-ta kuyu dibine gelir, o:lan koyunları kuşa yükledüp kendi-de üstüne biner, kuş uşarak gak der et verir gık der su verir, birde kuyunun a:’zına çıkma: biraz kalınca o:lan-da koyunun birini düşürür, kuş-ta gak deyince et olmadı:ndan hemen baca:’ndan biraz kesüp kuşa verir, kuş ta onu adam eti oldu:nu bilerek yemez, dili altında saklar; birde kuyunun a:’zına çıkarlar, kuş o:lana haydı bakalım yürü git derse-de o:lan baca:’nı kesmiş oldu:ndan yürüyemeyerek kuşa haydı sen git ben-de so:ra giderim, kuş-ta seni gidi köftehor seni baca:’nı kestinde şimdi yürüyemeyorsun deyerek a:’zından eti çıkarup yine o:lanın baca:’na yapıştırır, oradan Allaha smarladık deyerek o:lan gider.

Gide gide öbürlerin gittikleri şehre varır, bir çeşme başına gider, orada otururken bir koca karı çeşmeden su doldurma: gelir, o:lana o:lum nereden gelüp nereye gidiyorsun deye sorar, o:lan-da anacı:m öyle geziyorum, beni bu akşam konuk edermisin, karı-da o’ulcu:m benim bir odam var istersen haydı gidelim, o:lan-da karıya bir avuç altun vererek koca karının evine gider. Uzatmayalım biraz yerler içerler, birde o:lan işidir-ki bir yerden bir a:lama sedası geliyor, koca karıya bu ne dir deye sorar, karı-da o:lum bu memlekete bir ejderha dalanmış-tır, her sene gelir bir adam alır gider, buraya akan bir su var-dır, o suyun önüne yatır, senede bir kerre adam almak için buraya, geldikte şehre o vakit su gelir, şte bu sene padişahın kızına sıra geldi anıñün yarın o ejderha padişahın kızını alma: gelecek, anlar-da ana a:laşıyorlar. Birde biraz durur, bir taraftan-da türkü çalğı sedası geliyor, o:lan nine ya: bu ne dir dedikte karı o:lum buraya bir ay kadar oldu birinin burnu yok birinin-de omuzu çökük iki adam geldi, yanlarında üç tane kız var, anları

